

C-kuckó

C-HANGOLÓ

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- cecé-cacá-cecé-cacá...
- cicecé-cocacá-cicecé-cocacá...
- ici-ece-écé-oco-aca-ácá...
- pici-paca-poci-pici-paca-poci...

Ejtsük tisztán a következő ikerszavakat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- bicebóca
- icipici
- incifinci
- cicamica

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- pici, paci, Mici, maci
- cicapocak, bocicipő

Cicatalálás

Tegyük fel a gyerekeknek a találás kérdést:

Hogy hívják a macskát magyarul?

Hallgassuk meg a válaszaikat! Ha kitalálják a helyes választ, ismételjük meg együtt! Ha nem, mutassuk be, majd ismételjük együtt:

Cic-cic-cic-cic...

Cicakör és egérfogó

Eszközигény: Számítógép, kivetítő, hangszóró

Álljunk cicakörbe: a kör hiányos, C betűt formáz. Nagyobb osztálylétszám esetén 2-3 cicakört is alkothatnak a gyerekek. Tanuljuk meg az *Ecc-pecc*, *kimehetsz* kezdetű mondókát, és

válasszunk cicakörönként egy kiszámolót (a vállalkozó gyerekek közül)! A kiszámoló oda-vissza számol a cicakörben állók között a mondóka ritmusára, negyed értékenként mutatva valaki felé:

Ecc-pecc, kimehetsz,	□	tá-tá ti-ti-tá
holnapután bejöhetsz.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Cérnára, cinegére,	□ □□	tá-ti-ti ti-ti-ti-ti
ugorj, cica, az egérre!	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Akire az utolsó szótag esik, cicává változik, és máris indul egeret keresni. Nem kell hozzá négykézláb járni, elég a puha, lopakodó járást utánozni, és minden zugba bekukkantani. A terem előbb-utóbb megtelik cicákkal. Mikor már elég sokan vannak, állítsuk meg a játékot, és kérdezzük meg: „Cicák, találtak-e egeret?”

(Valószínűleg „Nem” a válasz. Ha valaki mégis talált, kérjük: „Mutasd csak!” Majd mondhatjuk: „Á, ez nem is egér, hanem porcica.”)

Bizony, nem könnyű cicává lenni. Tanuljuk meg a *Ha én cica volnék* kezdetű éneket (kétsoronként felelgetve énekelhetjük)! Kottával együtt elérhető itt:

Kattints ide!

Majd játsszunk kapus fogót:

Választunk egy cicát és egy egeret, a többiek kézfogással körbe állnak. Az egér beáll a kör közepébe, a cica kívül marad. A körben állók éneklik a dalt, és a dal végén felemelik a karokat (kapukat nyitnak). A cica kergeti az egeret, aki igyekszik a kapukon ki-be futva lerázni üldözőjét. A kört messzire nem hagyhatja el, a körben állók sem csukhatják le a karokat. Ha az egér elég ügyes, és sokáig bírja, ő lehet a következő cica. Ha a cica megfogja az egeret, új egeret választunk, de a cica marad.

Cica-egér felelgető

A gyerekek alkossanak cica-egér párokat (a párban ülők legyenek cicák és egerek)! Válasszanak egy cicás-egeres mondókát a 18. oldalon, és olvassák el szótagolva a verset „szereposztással”: egy vagy kétsoronként, egymásnak felelgetve! Néhány vállalkozó páros mutassa be a többieknek is a párbeszéddé alakított mondókát!

Kukackupacoló

A harmadik mondókának kik a szereplői? Keressék meg a gyerekek a rajzon! Mi a nevük? (Lehet kukac, hernyó, giliszta.) Hányan vannak? (3 – a fejek alapján)

Keressék meg a mondókában is, hogy mi a nevük, és hányan vannak? (kukac – két kupac)

Tudjuk-e pontosan, hogy ez mennyi? Hány kukac lehet egy kupacban?

Hányszor szerepel a „kukac” szó a mondókában? És a „kupac”? Mi a különbség a két szó között? (p-k hangváltás)

Az előbbi olvasópárok most a kukacos mondókát olvassák párbeszédesen! Előbb lassan, tisztán ejtve a szavakat. Majd lehet egyre gyorsabban, hisz ez egy nyelvgyötrő. Melyik páros tudja leggyorsabban, de hibátlanul felolvasni (vagy fejből elmondani)?

Cicafoci

Eszközigény: Rajzlap, ceruzák

Az olvasópárok már biztosan jó edzésben vannak, jöhet egy szólabdajáték, egy cicafoci is. Olvassák el Szabó T. Anna *Fakatica* című mondókáját (lehet előbb szótagolva, aztán folyamatosan)! Majd hasonlóan az előbbiekhöz, osszák be párbeszédesen a verset (soronként-kétsoronként)! Készüljenek fel a hangos, pergő, párbeszédes olvasásra! Melyik fakatica-cicafocipáros lesz ügyesebb?

Milyen lehet a fakaticafoci? Rajzolják le a gyerekek, hogyan focizhatnak a fakaticák!

Szómagyarázó

A cicafoci pici, de az oldalpárt (18–19. o.) kitöltő cica elég nagy. Mihez hasonlít az alakja? Mi lehet a neve? – Hallgassuk meg a gyerekek ötleteit!

Keressék meg a nevét a cicában lévő versben! Mit jelenthet a PEMETE?

Létezik pemetefű, ami gyógynövény. Ennek anyagából készül a köhögés elleni pemetecukorka. De pemetének nevezték régen azt a seprűhöz hasonló eszközt is, amit a kemence kitakarításához használtak. Ez egy hosszú rúd végére kötött rongycsomó vagy szalmacsutak. Amikor kihúzták a kemencéből, itt-ott (vagy mindenütt) elég kormos lehetett. Alighanem erről a kormos csutakról kaphatta a cica a Pemete nevet.

Olvassuk fel a gyerekeknek Nemes Nagy Ágnes *Pemete* című versét! Hallanak-e olyan szót, amit meg kell még magyarázni?

Tudjátok-e, mi az a derce? Mi az a korpa?

Amikor a búzát, kukoricát őrlik, a mag belsejéből készül a legfinomabb őrlemény: a liszt. A mag héjából lesz a korpa. Ha csak durván őrlik meg a magot, az a dara. Ha finomabban, az a derce. A derce tehát a lisztnél durvább, a daránál finomabb szemcséjű őrlemény.

Versórlő kórus

Őröljük most egy kicsit a verset, mintha a malomkő járna, erősen ütemező ritmussal (ütemenként erőteljes hangsúllyal)! Először úgy, hogy a gyerekek mondják kórusban az ismétlődő refrénsort (kukorica-derce), a tanító szólóban a többit. Majd a szóló-kórus részt átalakíthatjuk két szólammá, amit megosztunk a gyerekek között.

Ez a cica | Pemete   □□ □ | ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

(kukorica- | derce).   □□ || ti-ti-ti-ti tá-tá

Füle töve | fekete   □□ □ | ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

(kukorica- | derce).   □□ || ti-ti-ti-ti tá-tá

<u>F</u> ekete, no <u>p</u> ersze,	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá
<u>c</u> sak a foga <u>c</u> sorba	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá
(<u>k</u> ukorica- <u>d</u> erce,	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá
<u>k</u> ukorica- <u>k</u> orpa).	□□	ti-ti-ti-ti tá-tá

Álljunk fel, mondjuk együtt a verset, és kísérik mozgással: egyszerű tánclépésekkel!

- helyben állva, karok csípőn, sarokemeléssel
- körbe állva, kézfogással befelé, majd hátrafelé lépegetve, soronként irányt váltva, előre, majd hátra karlendítéssel
- körbe állva, kézfogással és tánclépésekkel: negyed értékenként lépünk, jobbra jobb lábbal kezdve, soronként irányt váltva, utolsó szótagra a láb kirúg. Majd fordítva, bal lábbal ugyanez.

Ha jó a hangulat, egy-egy sor csujogató kiáltássá válhat.

Rázogatók és zacskóbábok

Eszközigény: Papírzacskó, filctollak, színes papírok

Készítsünk rázogató, zörgő hangszereket, és ezekkel kísérik a verset úgy, hogy a refrénsorok hangsúlyos szótagjaira zörgünk! A legegyszerűbb rázogató úgy készül, hogy kupakos, csavaros tetejű dobozba, tégelybe szemes terményt – búzát, kukoricát, babot, rizst – töltünk. Bővebben lásd a *Játsszunk együtt!* weboldalon.

[Kattints ide!](#)

Készítsük el Pemete cicát zacskóbáboként papírzacskóból, amibe be tudjuk bújtatni a kezünket, így mozgathatjuk a bábót! A zacskó alakja hasonlít a könyvben ábrázolt cica alakjához, így könnyebb beleképzelni a formát. A papírzacskót filctollal színezhethetjük, vagy színes papírból ragaszthatunk rá formákat, foltokat.

Izgalmas zacskóbábötleteket találunk a Retikül blogon:

[Kattints ide!](#)

Az elkészült bábokkal játszhatunk, táncoltathatjuk őket a verset mondogatva.

Cinkék és cinkehangok

Eszközigeny: Számítógép, digitális tábla

A jobb felső sarokban egy ablak nyílik, figyeljék meg a gyerekek:

Milyen madarakat látsz az ablakban? Mi a különbség köztük? Tudod-e, mi a nevük?

Ti milyen nevet adnátok a két madárnak?

Megtaláljátok-e a nevüket az ablakban nyíló versben?

Ismerkedjünk meg velük a *Széncinke és két cinke* című tankocka segítségével! Párosítsuk a képeket! Nézzük meg a videókat, ahol megfigyelhetjük őket jobban, és meghallgathatjuk a hangjukat is!

Kattints ide!

Milyen hangokat adtak a cinkék? Próbáljuk meg őket utánozni!

Melyik cinkéhez illenek inkább az alábbi hangutánzó mondókák? Próbáljuk ki, mondogassuk:

- Nyitni kék! Nyitni kék!
- Kicsit ér, kicsit ér!
- Csi-csi-csit, csi-csi-csit!
- Kis cipő, kis cipő, kis cipő!

Cinkenyelven

A cinkehangok egymásnak felelgetnek Zelk Zoltán *Két cinke* című versében is. Olvassuk fel a verset, és figyeljünk a rímelő, sor végén összecsengő szavakra!

Milyen rímszavakat emelhetünk ki?

Alább a rímszavakat dőlt betűkkel emeltük ki, minden esetben megegyeznek a sorok második ütemével, ami megkönnyíti a ritmizálást.

Olvassuk fel ritmikusan a verset:

Az ablakban | két cinke,
széncinke és | kékcinke,
mind a kettő | szép cinke!
S mind a ketten | őszintén:
bevallják, hogy | ők cinkék,
csak az egyik | széncinke,
míg a másik | kékcinke.

Alkossanak a gyerekek cinkepárokot, és beszélgessenek cinkenyelven! Majd „fordítsák le” a beszélgetést emberi nyelvre, beszélgessenek így a cinkék!

Végül a következő feladatot adjuk a gyerekeknek:

Ha cinke lennél, mit mondanál el magadról „őszintén”? Fogalmazd meg egy-két mondattal!

Le is írhatod. Vagy elénekelheted, ha ahhoz van inkább kedved.

CICÁK ÉS CÁPÁK

Szógyűjtő

Játsszuk a jól ismert szógyűjtő játékot a következő variációkkal:

Mit visz a kis hajó

- c-vel? (cérnát, combot, citerát, cipőt...)
- ci-vel? (cipőt, citromot, cicát, cigit, cinkét...)
- cu-val? (cukrot, cunamit, cupákot...)
- cá-val? (cápát, cárt...)

A gyűjtött szavak közül melyiket ismeritek fel Lackfi János *Cica és cápa* című versében?

Olvassuk fel a gyerekeknek a verset, majd emlékezetből idézzék a megfigyelt, versben és játékban is szereplő szavakat!

Ezután olvassák el némán a verset, és húzzák alá azokat a szavakat, amelyekben c betű található! Mit állapíthatunk meg a versről? Van-e olyan sora, amiben nincs c betűs szó?

Melyik verssor a legviccesebb? Miért?

Értelmezzük az utolsó két sort: „Cicára nem les cápa, ha picit elkóricál.” Miért?

Találkozhat-e a cica és a cápa? Miért nem? Ha mégis, akkor miért?

Cica-cápa mese

Mesében találkozhat-e egy cica és egy cápa? (A mesében bármi megtörténhet.)

Találjunk ki együtt egy cica-cápa mesét! Előbb beszéljük meg a gyerekekkel, hogy jöhet létre a találkozás, és mi lesz belőle!

Majd találjuk ki a történet vázát: fő lépéseit (vázlat)!

Végül alkossuk meg a mesét közösen: a vállalkozók közül jelöljük ki a kezdő, majd az új mesélőket, akik mindig egy-két mondattal folytatják a történetet!

A mese lehet vicces, játékos, nem kell vérfagyasztónak lennie. Bár a cica és a cápa ellentéte épp erre épül: a cica kedves, a cápa félelmetes állat a számunkra (pedig mindkettő ragadozó).

CICANEVEK ÉS KARAKTEREK

Cicanévadó

Eszközigeny: Számítógép, digitális tábla

Nézzük meg a gyerekekkel a *Kiscicák* című tankocka képeit (kattintással nagyíthatók)! Milyen nevet adnának a cicáknak? Indokolják is meg a névválasztást! Milyen egy jó cicanév?

Kinek van otthon cicája? Mi a neve? Illik-e a cica karakteréhez (tulajdonságaihoz)?

Kattints ide!

Cicanevek és -karakterek

Olvassuk fel a gyerekeknek Miklya Luzsányi Mónika *Sipirc* cica című meséjét! Figyeljék meg, milyen cicanevek szerepelnek a történetben!

A történet megismerése után gyűjtsük össze a cicaneveket! Vajon mindet észrevették és megjegyezték a gyerekek?

Miután összeszedtük, mondjuk el sorban a neveket: Cicc, Sicc, Sipirc, Morci, Virgonc, Párduc.

Mit veszünk észre? Mi bennük a közös? (mindben van c hang)

Miért nem igazán jó cicanév a Cicc és a Sicc? (Így szoktuk hívni, illetve elzavarni a cicát, amit könnyű összekeverni a névvel.)

Végül milyen cicatulajdonságok döntöttek a nevek mellett?

A gyerekek olvassák el a történetet, és keressék meg a három kiscica külső, belső tulajdonságait! Rendezzük ezeket táblázatba a nevükkel együtt:

<i>külső tulajdonság</i>	<i>belső tulajdonság</i>	<i>név</i>
cirmos (csíkokkal tarkázott)	nem túl kedves, barátságtalan	Morci
teknőctarka (foltos-tarka)	vidám, élénk	Virgonc
fekete	bátor, gyors, ügyes fára mászó	Párduc

Sipirc cicával még nem foglalkoztunk. Róla mit tudunk meg a történetből? (felnőtt, anyacica, három kiscicája született)

Mit árul el róla a neve? Mit jelent a „sipirc”? Mikor szoktuk mondani?

Tréfásan, harag nélkül mondjuk annak, akit különben kedvelünk: „Hordd el magad! Tűnés innen!”

Ezek szerint Sipirc gyakran volt láb alatt vagy ott, ahol nem kellett volna lennie.

A történetben szerepel egy szó, ami a Sipirc párja, mert nagyon hasonlít. Ki találja meg hamar? (kereső olvasás indul)

Mit jelent a „seperc alatt” kifejezés? Gyűjtsünk rokon jelentésű szavakat, kifejezéseket: azonnal, abban a pillanatban, szempillantás alatt, rögtön, villámgyorsan stb.

Hangzás szerint mi a különbség a „sipirc” és „seperc” között? (i-e hangváltás)

Seperc alatt, vagyis villámgyorsan váltsunk cicakaraktert mozgással kifejezve:

A gyerekek álljanak fel, a tanító pedig véletlenszerű sorrendben kiáltja a három kiscica nevét!

A gyerekek a nevet hallva mozgásukkal fejezzék ki a cicakaraktert:

MORCI – lekuporodik a földre, gubbasztva figyel

VIRGONC – rohangál a teremben, játéktéren

PÁRDUC – felmászik valamire (padra, székre, bordásfalra, mászókéra stb.)

Zokni-cicabábok

Eszközigény: Félpár zoknik, vatta, textil- vagy papírformák, ragasztó

Készítsenek a gyerekek egy-egy cicakaraktert zokniból! Előzetesen gyűjtsünk fél pár zoknikat, amik minden gyerekes családban akadnak. A zoknik színe, mintázata már eleve karakterlehetőséget mutat. Köztük válogatva, a megfelelőt kiválasztva készítsék el a gyerekek a zoknibábot! Vattával tömhetik ki a zoknit, és textil- vagy papírformákat, gombszemet ragaszthatnak rá. A zoknivéget varrással, egyszerű öltésekkel vagy kötözéssel zárhatják le. Lásd a mintának ajánlott képeket:

Kattints ide!

*Egyszerű forma
fekete zokniból*

Kattints ide!

*Fekete cica készítése
fázisképekkel, angol
nyelvű leírással*

Kattints ide!

*Hasonló forma
szürke zokniból*

Minden gyerek adjon nevet is a cicakaracterének! Majd alkossanak a gyerekek kis cicacsoportokat, és játszadozzanak együtt a kiscicák! Csoportonként találjanak ki valamilyen mozgásos játékot vagy mozgással bemutatható történetet!